

International Journal of **Kannada** Research

www.kannadajournal.com

ISSN: 2454-5813

IJKR 2021; 7(3): 88-90

© 2021 IJKR

www.kannadajournal.com

Received: 29-04-2021

Accepted: 10-06-2021

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ

ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಮಹಾಂತೇಶ ಕಲಾ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಭಾರತ

Corresponding Author:

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ

ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಮಹಾಂತೇಶ ಕಲಾ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು, ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಭಾರತ

ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಟುಂಬಿಕ ವಿಚಾರ

ಡಾ.ಸುಮಂಗಲಾ ಮೇಟಿ

ಹನ್ನೆರಡನೇಯ ಶತಮಾನ ಜಾಗತಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಅಚ್ಚಳಿಯದೇ ಉಳಿದ ಕಾಲಘಟ್ಟ, ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದ್ದ ಅಂಧಕಾರವೆಂಬ ಬೃಹತ್ ವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಲು ಶ್ರಮಿಸಿದ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರೊಂದಿಗೆ ಶರಣೆಯರು ಅವಿರತವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಸರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯ. ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಮೌಢ್ಯದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಜನರ ಮನದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿದವರು ಶಿವಶರಣರು. ಅವೆಂಬ ಗುರುವಿನ ಮೂಲಕ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಜಗದಲ್ಲಿ ಹಿರಿದಾದ ಶರಣ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರು. ಶರಣರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯವಾದ ಜೀವಪರ ಕಾಳಜಿಯಿದೆ. ಶರಣರು ಎಂದೂ ಬದುಕಿನಿಂದ ವಿಮುಖಗೊಂಡವರಲ್ಲ, ಬದುಕು ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಅವಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರಸಾದಗೊಳಿಸಿ, ಅನುಭವಿಸಿ ಆ ಅನುಭವದ ಅನುಭಾವದ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಅನುಭವಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಉಣಬಡಿಸಿದವರು.

ಲಿಂಗನಿಷ್ಠೆಯ ಮಹಾಭಕ್ತಿಯಾದ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಹಿರಿಯ ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಪತಿಯ ಅನುಭಾವದ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಮೂರ್ತರೂಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವಳು ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ. ಗುರುಘನಲಿಂಗ ರುದ್ರಮುನಿಗಳ ಶಿಷ್ಯೆಯಾದ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ಪತಿಯ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರಿಯಾಗಿ ಲಿಂಗನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದಳು. ಅನುಭಾವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಢತೆಯಿದೆ. ಆಚಾರ, ವಿಚಾರ, ನಡೆ-ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶುದ್ಧ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆಯ ವಚನಗಳು ಇಂದಿಗೂ ದಾರಿದೀಪವಾಗಿವೆ.

ಬಲದೇವರಸನ ಮುದ್ದಿನ ಮಗಳಾದ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ಕ್ರಿ.ಶ.೧೧೬೦ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದಳು. ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡಪ್ಪ-ದೊಡ್ಡಮ್ಮರಾದ ಸಿದ್ದರಸ-ಪದ್ಮಮ್ಮರ ಪ್ರೀತಿಯ ಆರೈಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಳು. ಅಕ್ಷರಭ್ಯಾಸ, ತಕ್ಕದಾದ ಶಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆ, ಅಶ್ವರೋಹಣ ಮುಂತಾದ ಯುದ್ಧಕಲೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದರು. ಬಸವಣ್ಣನವರ ತರ್ಕಶಕ್ತಿ, ನಿರ್ಭೀಡೆಯ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಅರಿತ ಬಲದೇವರಸರು ಮಗಳ ಜಾಣ್ಮೆ, ಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ವರ ಬಸವಣ್ಣನವರೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವ ಹಾಗೂ ಸಡಗರದಿಂದ ವಿವಾಹ ಕಾರ್ಯ ಜರುಗಿತು. ಬಿಜ್ಜಳರಸನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಬಸವಣ್ಣನವರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕತೊಡಗಿದ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ನಿತ್ಯವೂ ತಪ್ಪದೇ ದಾಸೋಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಲಕ್ಷದ ಮೇಲೆ ತೊಂಬತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ಜಂಗಮರ ದಾಸೋಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ನೆರವೇರಿಸಿದ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಭಕ್ತಿ-ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದವಳು ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ. 'ಗಂಗಾಪ್ರಿಯೆ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ' ಎಂಬ ವಚನಾಂಕಿತದಿಂದ ಒಟ್ಟು ೦೮ ವಚನಗಳನ್ನು ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ರಚಿಸಿದ್ದಾಳೆ.

“ಅವಳ ಕಂದ ಬಾಲಸಂಗ, ನಿನ್ನ ಕಂದ ಚೆನ್ನಲಿಂಗ
ಎಂದು ಹೇಳಿದರಮ್ಮ ಎನ್ನೊಡೆಯರು
ಫಲವಿಲ್ಲದ ಕಂದನಿರ್ಪನವಳಿಗೆ
ಎನಗೆ ಫಲವಿಲ್ಲ, ಕಂದನಿಲ್ಲ
ಇದೇನೋ ದುಃಖದಂದುಗ
ಗಂಗಾಪ್ರಿಯೆ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ”^೧

ಬಸವಣ್ಣನವರ ಏಕಮಾತ್ರ ಮಗ ಬಾಲಸಂಗಯ್ಯ ಶರಣೆಯರಾದ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ, ನೀಲಾಂಬಿಕೆಯರ ಅಕ್ಕರೆಯ ಮಗನಾಗಿದ್ದನು. ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಮಮತೆ-ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿಯೇ ನೀಲಾಂಬಿಕೆ 'ಸಂಗಯ್ಯ'

ಎಂಬ ವಚನಾಂಕಿತದ ಮೂಲಕ ಹಲವಾರು ವಚನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಪತಿ ಬಸವಣ್ಣನವರೆ ಅವಳ ಕಂದ ಬಾಲಸಂಗ, ನನ್ನ ಕಂದ ಚೆನ್ನಲಿಂಗ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ನೀಲಾಂಬಿಕೆಗೆ ಫಲವಿಲ್ಲದ ಕಂದನಿರುವನು. ನನಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಫಲವೂ ಇಲ್ಲ, ಕಂದನೂ ಇಲ್ಲ. ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಜಂಜಾಟದಲ್ಲಿ ದುಃಖದ ತೊಡಕುಗಳಿವೆ. ಒಬ್ಬ ತಾಯಿ ತನ್ನ ಕರುಳ ಕುಡಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ಪಡುವ ವ್ಯಥೆ, ಸಂಕಟ, ರೋದನ ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟುವದು.

“ಒಂದು ಹಾಳ ಭೂಮಿಯ ಹುಲಿ ಬಂದು
ಎನ್ನ ಎಳೆಗರುವ ಭಕ್ಷಿಸಿತ್ತಲ್ಲಾ !
ಆ ಹುಲಿ ಹಾಳಿಗೆ ಹೋಗದು
ಆ ಹುಲಿ ಎಳೆಗರುವ ಕಂಡು ಜನನಿಯಾಯಿತ್ತು
ಇದನೇನೆಂಬೆ ಗಂಗಾಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ !”^೨

ಒಂದು ಹಾಳ ಭೂಮಿಯ ಹುಲಿಯು ಬಂದು ನನ್ನ ಎಳೆಗರುವನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಿತ್ತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಹಳಹಳಿಸುವ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ಎಳೆಗರು ಎಂದು ತನ್ನ ಮಡಿಲ ಕಂದನನ್ನು ಕರೆಯುವಳು. ಆ ಹುಲಿ ಎಳೆಗರುವ ಕಂಡು ಜನನಿಯಾಯಿತ್ತು ಇದನೇನೆಂಬೆ ಗಂಗಾಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ ಎನ್ನುವಳು ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ. ಲಿಂಗ, ಆಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಲಿಂಗ ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಆಚಾರಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಚನ್ನ, ಲಿಂಗ ವಸನದಂತರಗವಸನ ತರಿಸಿದೆಯೆ ಚನ್ನ, ಲಿಂಗದರ್ಚನೆಗೆ ಉದಕವ ತರಪೋದೆಯೆ ಚನ್ನ, ಲಿಂಗನಿಮಿತ್ತ ಕಸುಮಾರಾಮ ವಿರಚಿಸಹೋದೆಯೆ ಚನ್ನ, ಬಸವಯ್ಯನ ಆಚರಣೆ ಸೊಗಸಾದುದಾಗಿ ಹೋದೆಯೆ ಗಂಗಾಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲಸಂಗ ಚನ್ನ ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತಲೇ ಇದೇನೋ ಮೀರಿ ತೋರುವ ಮೂರುತಿ ಪುಷ್ಪ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣದೇ ಹೋಗಿದೆ, ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಲಿಂಗದಂತೆ ಉಲಹದ ಸ್ಥಿತಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಗಂಗಾಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣನ ಸತಿ ಧನ್ಯಳಾದಳು ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣಾ ಎನ್ನುವಳು. ಮಾದಲಾಂಬಿಕೆಯ ಮಗನಾದ ಬಸವಣ್ಣ ಹರಗಣ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಂದ್ರವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಮಾಡುವನೋ, ಮಾದರಸನ ಮೋಹದ ಮಗನಾದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಸಾಂದ್ರವಾಗಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಅರಮನೆಯ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡುವನೋ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾ ನಾನು ಸಾಂದ್ರವಾಗಿ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ, ಲಿಂಗತ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುವೆನೋ ಗಂಗಾಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣ ಚನ್ನ ಎಂದು ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ತನ್ನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವದಲ್ಲಿ ಕೋರುವಳು.

ತನ್ನ ಅಯ್ಯನಾಗಿರುವ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮನದಲ್ಲಿ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸೂಸುವ ಮೂರ್ತಿ ನೋಡನೋಡುತ್ತಲೇ ಬಯಲಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅಲ್ಲಮನು ಮಾಡಿದ ಮೋಹ. ಬರುವಿಕೆಗೆ ಸಂಭ್ರಮಿಸುವ ನಾವುಗಳು ಹೋದುದಕ್ಕೆ ಕಳವಳಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹೋದುದು ನಿಶ್ಚಯವಾದಾಗ ಕರುಳು ಕಳವಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕಂದ ಹೋದಡೆಯೂ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಗಂಗಾಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣಳ ಎದೆಹಾಲನ್ನು ಸವಿಯಲು ಬಾರಾ, ಕೇಳಾ ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣಾ ಎಂದು ತನ್ನ ಅಳಲನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ-ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

“ಮಡಿವಾಳಣ್ಣಂಗೇಕೆ ಬಾರದವ್ವಾ ಕರುಣಾರಸ?
ಮಡಿವಾಳಣ್ಣಂಗೇಕೆ ಬಾರದವ್ವಾ ಶೌರ್ಯರಸ?
ಮಡಿವಾಳಣ್ಣಂಗೇಕೆ ಬಾರದವ್ವಾ ಅದ್ಭುತರಸ?”

ಮಡಿವಾಳಣ್ಣಂಗೇಕೆ ಬಾರದವ್ವಾ
ಗಂಗಾಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣಪ್ರಾಣದಾನರಸ
ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ^೩

ಶರಣ ಮೇದಾರ ಕೇತಯ್ಯನವರು ಬಿದಿರು ಬೊಂಬುಗಳನ್ನು ಕಡೆಯುವ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದಾಗ ಕಾಲು ಜಾರಿ ಚೂಪಾದ ಬೊಂಬಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣಪಕ್ಷಿ ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು. ಜಂಗಮವೇ ಪ್ರಾಣವೆನಗೆ ಎಂದ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಏನಾಯಿತು ಎಂದು ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯನವರು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಡಿದಾಗ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶರಣ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ಮಡಿವಾಳಣ್ಣನಿಗೆ ಕೇತಯ್ಯನವರ ಬಗ್ಗೆ, ಬಸವಣ್ಣನವರ ಬಗ್ಗೆ, ಕರುಣಾರಸ ಹರಿಯಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ, ಇಬ್ಬರ ಚೇತನಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದೊಯ್ದು ಶಿವನ ವಿರುದ್ಧ ಶೌರ್ಯರಸ ಮೂಡಬಹುದಾಗಿತ್ತಲ್ಲಾ, ನೋಡುಗರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅದ್ಭುತರಸ ತೋರುವಂತೆ ವೀರಗಂಟಿಯ ಮಡಿವಾಳ ಮಾಚಯ್ಯ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರಾಣದಾನ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಆಕ್ರಂದನ ಮಾಡುವಾಗ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮಾಚಯ್ಯನವರಿಗೆ ಕರುಣರಸ, ಶೌರ್ಯರಸ, ಅದ್ಭುತರಸ ಒಮ್ಮೇಲೇ ಉಂಟಾಗಿ ಜೋರಾಗಿ ಕೈಯ ಗಂಟಿಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಾ, ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ ಕೇತಯ್ಯನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸದಿದ್ದರೆ, ಕೇತಯ್ಯನ ಹಿಂದೆ ಹೋದ ಬಸವರಸರ ಜೀವವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸದಿದ್ದರೆ ಮರ್ತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಪೂಜೆಯನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಆರ್ಭಟಿಸಿದಾಗ ಇಡೀ ದೇವಲೋಕವೇ ತಲ್ಲಣಗೊಂಡು ಶರಣ ಕೇತಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಶರಣ ಬಸವರಸರಿಗೆ ಪುನಃ ಚೇತನ ಪ್ರವೇಶವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಗಾಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಲೇ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ತ್ರಿ ಣೇತ್ರನ ರೂಪವೇ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನಾದ, ನಾಲಿಗೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಸಿವ ರುಚಿಯೂ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನೇ, ಶೋತ್ರದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಪೂರೈಸುವ ಶಬ್ದವೇ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನಾದ, ಘ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನಾದ, ತೊಗಟೆಯಲ್ಲಿ ಅರಿವ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನಾದ ಇಂಥ ಪರಶಿವಮೂರ್ತಿ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯನ ಪಾದೋದಕವನ್ನು ತಂದು ಪರವಸ್ತುವೇ ನಾನಾದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕ ಬದುಕನ್ನು ಸವಿಸಲು ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಅವಶ್ಯ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸತಿಯು ಪತಿಗೆ, ಪತಿಯು ಸತಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಬಾಳ್ವೆಯನ್ನು ಸವಿಸಬೇಕು.

“ಪತಿಯಾಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಚರಿಪ ಸತಿಗೇಕೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು
ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯ ಪತಿಕರದಲ್ಲಿ ಪೋಪದಿರೆ ಯಾತನೆಯಲ್ಲವೆ?
ಇವಳ ಲಿಂಗನಿಷ್ಠೆ ಇವಳಿಗೆ
ನಮ್ಮ ನಿಷ್ಠೆ ಪತಿಯಾಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಾ
ಗಂಗಾಪ್ರಿಯ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ”^೪

ಸೌಮ್ಯ ಸ್ವಭಾವದವಳು, ಪತಿಯಾಜ್ಞಾಧಾರಕಳು ಆದ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ಪತಿಯು ತೋರಿದ ಹಾದಿಯಲ್ಲೇ ಸಾಗಬೇಕು. ಪತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದವಳು. ಪತಿಯನುಸರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಯಸಿದವಳು. ಮಹಾಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಾಸೋಹದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಿದವಳು. ಇವಳ ಬಾಳ ನೀತಿಯೆಂದರೆ ಪತಿಯಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಪತಿ-ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಏರಿಗೇಳಿದರೆ ಕೋಣ ನೀರಿಗೆಳೆದಂತೆ ಸಂಸಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ

ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಮೇಳೈಸಿಕೊಂಡು ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಬದುಕನ್ನು ಸವೆಸಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯ ಸಾರ್ಥಕ ಬದುಕಿಗೆ ಕರೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾಳೆ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ.

ಕಲ್ಯಾಣ ಕ್ರಾಂತಿಯ ನಂತರ ಯುದ್ಧಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತಳಾದ ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಶರಣ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡಳು. ಈಗಿನ ಧಾರವಾಡ ಸಮೀಪದ ಕಾದರವಳ್ಳಿಯ ಹತ್ತಿರ ವೀರತನದಿಂದ ಹೋರಾಡಿ ವೀರಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಕಂಡಳು. ಗಂಗಾಂಬಿಕೆಯ ಸಮಾಧಿ ಘಟಪ್ರಭಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದೆ. ಗಂಗಾಂಬಿಕೆಯು ತನ್ನ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾರಿದ ಜೀವನ ಮಾಲ್ಯಗಳು ಇವತ್ತಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವಾದವುಗಳು.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನಗಳು, ಡಾ.ಆರ್.ಸಿ.ಹಿರೇಮಠ, ಪು : ೨೨೪
೨. ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನಗಳು, ಡಾ.ಆರ್.ಸಿ.ಹಿರೇಮಠ, ಪು : ೮೪
೩. -ಅದೇ- ಪು : ೮೫
೪. ಅರಿವು-ಆಚಾರ, ಬಿ ಮಹದೇವಪ್ಪ, ಪು : ೪೬೩

ಆಕರಗ್ರಂಥಗಳು

೧. ಅರಿವು-ಆಚಾರ, ಬಿ.ಮಹದೇವಪ್ಪ, ಅರಿವು-ಆಚಾರ ಪ್ರಕಟನಾಲಯ, ಯಾದಗಿರಿ. ೧೯೯೯
೨. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕ್ರಾಂತಿ, ಎಚ್.ಜಿ.ಶೋಭಾ, ಕ.ಸಾ.ಪ. ಬೆಂಗಳೂರು. ೨೦೦೪
೩. ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನ ಸಂಪುಟ ೫, ಸಂ: ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು. ೧೯೯೩
೪. ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನಗಳು ಭಾಗ-೨, ಸಂ: ಡಾ.ಆರ್.ಸಿ ಹಿರೇಮಠ, ಕ.ವಿ.ವಿ ಧಾರವಾಡ. ೧೯೬೮
೫. ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನಗಳು ಸಮಗ್ರ ಸಂ, ಸಂ: ಡಾ.ಆರ್.ಸಿ ಹಿರೇಮಠ, ಕ.ವಿ.ವಿ ಧಾರವಾಡ. ೧೯೬೮